

NYÍRBÁTORI FÜZETEK

2.

Nyírbátor, 1990.

D. RÁCZ MAGDOLNA

*TEXTILIÁK
A NYÍRBÁTORI
PARASZTI HÁZTARTÁSBAN*

Nyírszeret

Nyírbátor, 1990.

BEVEZETÉS

A népi kendertermesztés és feldolgozás a magyar néprajztudomány egyik legkutatottabb területe. A számos e témáról napvilágot látott munka közül azonban hiányoznak a Nyírség területéről szóló tanulmányok. Míg a szomszédos beregi és szatmári részekről több kitűnő publikáció alapján nyerhetünk képet, addig a nyírségi terület fehér foltként tűnik fel a kutatások fényében.¹ E hiányt igyekszik csökkenteni a nyírbátori kendermunkákat és a Báthori István Múzeum népi textília anyagát bemutató tanulmányom.

Nyírbátorban a két világháború között még jelentős volt a kendertermesztés. A kendertermesztés nagyságrendjéről pontos adataink nincsenek, azonban némi támpontot jelent Márton Bélának az az adata, mely szerint Bátorban jelentős mennyiségű dohányt és kendert termeltek.² Bár a házi szövés-fonás mértékét és jelentőségét valamivel csökkentette Bátor mezővárosi mivolta, a boltokban beszerezhető cérnák és vászonneműk, és az Erdélyből lejáró takácsok, akik az asszonyok által megfont fonalból pénzért készítették el a megrendelt darabot. Ezek a beszerzési módok azonban nyilván a tehetősebbek számára jelentettek könnyebbséget, a század első felétől kezdve. A többség azonban saját kezűleg készítette el a háztartásban szükséges textiliákat. Az idősebb asszonyok közül ma is sokan ismerik a szövés minden csínját-bínját. Most is vannak néhányan, akik szövéssel foglalkoznak, de ma már inkább csak rongypokrócot és torontáli szőnyeget készítenek.

KENDERTERMESZTÉS ÉS FELDOLGOZÁS

Nyírbátorban és környékén a kender termesztése volt általános. Ezt a rosnövényt, amely Közép-Ázsiából a népvándorlás idején jutott Európába a magyarság már a honfoglalás előtt megismerte, és fonaláért, olajos magváért termesztette.³ A kender a középkötött

talajt kedvelte. A homokban nem nőtt meg rendesen, a zsíros földben pedig durva lett a rostja. Némely faluban éppen ezért, a határ egy bizonyos részén kenderparcellákat osztottak⁴, Bátorban azonban mindenki a saját földjének egy darabján termelte, s a nyűvés után káposztát ültettek a helyére. A határt 1948-ig három fordulás rendszerben művelték. Ebbe a rendszerbe nehezen lehetett beilleszteni az ipari és kapás növények szántóföldi termesztését, így azokat a nyomáskényszer alól kivett területeken vetették, rendszerint a kertekben, füveskertekben. Erről tanúskodik Bánki Sámuel egésztelkes jobbágy 1813-ban kelt testamentuma, mely szerint "Előtt is feleségemnek Hartsa Erzsébetnek hagyom a füves kertemben a Kender és dohányföldnek két részét"...

A magot március végén, április elején lehetett **vetni**. A vetés és a hozzákapcsolódó művelet a férfiak dolga volt. A földet úgy készítették elő, mint a kukoricának, vagy a búzának. Minden esetben kézzel vetették, jó sűrűre, mert így lett vékony a szála. Vetés után keresztbe boronálták, hogy a magot jól betakarják. A kender szaporán nőtt, nem volt vele sok gond, mert sem növényi, sem állati kártevők nem bántották, sőt még a gyomot is elpusztította maga körül.⁶

Nyár derekán, július végén, augusztus elején lehetett **nyűni**, amikor a szára sárgulni kezdett, és ha egy szálat az ujjukra csavartak az nem tört el. Figyelni kellett az érésben lévő kendert, mert a korán felnyűtt növény szösze gyenge minőségű, a későn nyűtté pedig barna lett, ami a vásznon is meglátszott. A nyűvést az asszonyok végezték, jó ismerősöket, szomszédasszonyokat hívtak segítségül.

Először a virágos kendert lehetett nyűni, mivel a kétlaki növény virágos szárai hamarabb beértek. Ekkor szálanként válogatva kihúzták az akkor még alacsonyabb magvas kender közül. Bátorban általános gyakorlat volt, hogy a kenderföld szélén lévő szálatokat hagyták meg magnak. Ezeket csak a mag beérése után nyűtték fel, és a magot kicsépelelték belőlük.

A nyűvést kézzel végezték, s ajánlatos volt minél hamarabb elvégezni, hogy a kender egyformán friss vagy fonnyadt legyen és így egyenletesen ázzon. Ezt a munkát reggel a hűvösben volt jó csinálni, mert a hajnali harmattól a föld lazább volt és a növényt könnyebben fel lehetett húzni. A kendert tövestől kellett kinyűni.

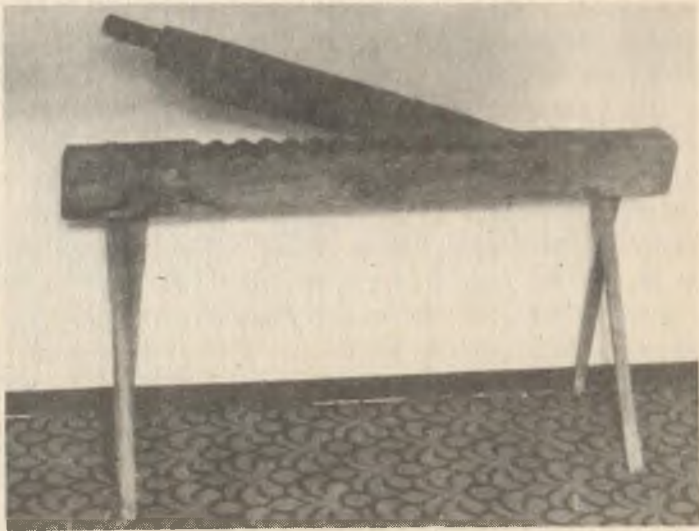
A felnyűtt kendert félmarkos csomókba rakták, majd kévébe kötötték. A kévét kúpba állították, hogy száradjanak egy kicsit és a leve-
lük lehulljon.

Másnap vitték a kendert az **áztatóba**. Mint ahogy minden szom-
szédos falunak, Bátorban is már a XVIII. században volt "Alkalmatos
len és kender áztató vize... a maga határán."⁸ Ez a XX. században a
Debreceni utca végén található Kotyor nevű tó volt. Az egész város
idehordta az áztatni való kendert, ennek kiszáradása után pedig,
Mérkvállaj alá a Krasznára. Áztatáskor legtöbbször saját fogattal
vitték a kendert. Ilyenkor a férfiak segítségét is igénybe vették.
Ahol az áztatóban hely volt, oda a férfiak 4 karót vertek le kb. 1 m
távolságra egymástól. Ezek közé rakták "tővel-heggyel" a kendert,
ágyást készítettek belőle. 3-4 kévesort fektettek egymásra, attól
függően mennyi volt a kender. Amikor ezzel a művelettel készen vol-
tak szalmát szórtak a tetejére és a tó aljáról kapával felszedett
iszapos földdel lenyomatták. A karók végét megjelölték: színes
rongydarabot kötöttek rá, vagy a végét megfaragták és tintaceruzá-
val ráírták a tulajdonos monogramját.

Másfél, két hétig ázott a kender, míg felpállott a szála, va-
gyis leázott róla a zöld levél, s a héja és a szára kifehéredett.
Az áztatás időtartama attól függött milyen idő volt, ha hűvösebb,
akkor tovább kellett áztatni. Áztatás után a kendert kiszedték, ki-
mosták. Az összekötözött kévét alul széthúzták, és kúpba kiállon-
gatták a Kotyor partjára, míg annyira meg nem száradt, hogy haza
tudták vinni. Otthon az udvaron újra kúpba állították, vagy a föld-
re teregetve szárították tovább.

Ezután következett a **törés**. Ezt a munkát kizárólag az asszo-
nyok végezték. Ha jó száraz volt a kender könnyebben lehetett tör-
ni, ezért ezt a műveletet délelőtt 10-11 óra tájban végezték. Bá-
torban általában egy nyelvű törőt használtak, de ismerték a kétnye-
lű, ikertörőt is. Kétféle szerszámot használtak a töréshez. A foga-
zottat, melynek neve **törő** és a simát, amit **tilónak** neveznek (1-2.
kép). Ám, mint általában a környéken itt sem beszélhetünk két kü-
lönböző szerszámról, hanem csak ugyanannak az eszköznek a két vál-
tozatáról,⁹ amit mi sem bizonyít jobban, mint hogy Bátorban a törő,
illetve tiló terminológia legtöbbször ugyanazt az eszközt jelöli.

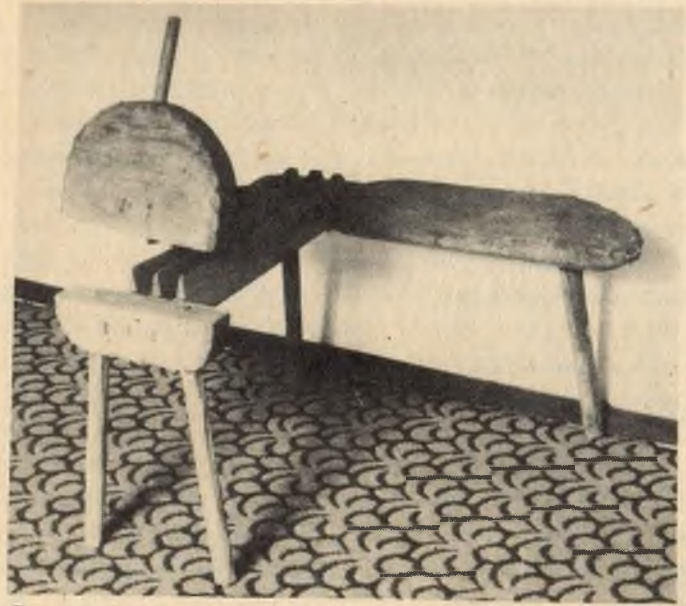
Maga a törés igen fárasztó művelet volt. A kévét nem egyszerre
törték, hanem 2-3 marokra szétszedték, és előbb a vastagabb, majd a

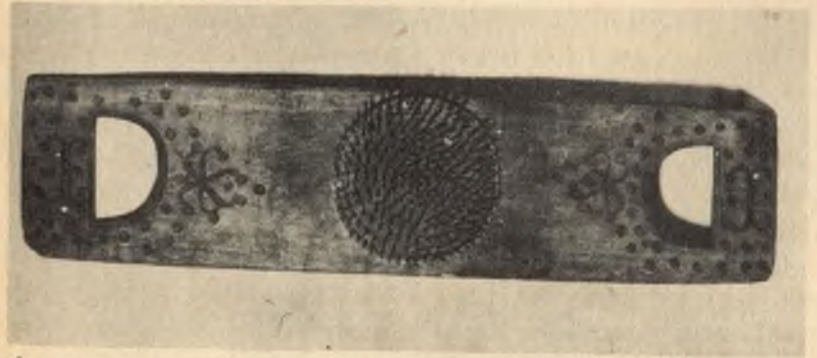
1

2

3

4

vékonyabb végét tették a törő alá, amivel "magnagyolták", hogy a megkorhadt belső fás rész összetörjön és kihulljon az értékes rostszalagok közül.¹⁰ Az így kihulló törmelék neve pozdorja, vagy ahogy Bátorban mondják **pozdornya**. Törés után a törő oldalához csapkodták a kendert, hogy a pozdornya jobban kihulljon belőle. Ezután következett még egy törés a tilóval, amelynek ülőkével ellátott változatát is használták (3. kép). Ezt a műveletet **aprózásnak** hívták. Ez már sokkal könnyebb volt, mint az előző. A megtört kendert bábokba tekerték, összekötötték. Egy csomó neve: **egy fű kender**.

Míg a törést minden asszony egyedül végezte, addig a munka következő fázisához segítséget hívtak. A kender további puhítása mezítláb a földön történt. Ennek a műveletnek **dörzsölés** a neve. Dörzsölőt általában szombaton este tartottak. Ha dörzsölni való kender volt, kiaggatták a kerítésre. Az a lány ment hívogatni, akinél a dörzsölőt rendezték. 10-15 lány is összejött egy-egy alkalommal. A dörzsölő előkészületeként a tornácoszlophoz kötötték a vendégoldalt, vagy sámlit, kecskelábat tettek ki az udvarra, arra keresztbe létrát fektettek, hogy tudjanak mire támaszkodni dörzsölés közben. A műveletet mezítláb végezték, a talpuk alá egy fű szöszt tettek és addig taposták, míg meg nem puhult. Ha sok volt benne a pozdornya kellemetlen volt taposni, mert szúrta a talpukat. Dörzsölés közben nótáztak, beszélgettek. Ha készen volt a munka a háziasszony megvendégelte őket csőrögével, kaláccsal, cukros kukoricával és cukros borral, kinek mire tellett. Az énekszó addigra odacsalogatta a legényeket is, és a munka végeztével kezdetét vette a játék. Bátorban a legkedveltebb játék a következő volt; választottak egy bírót, s a fiúk odaültek a lány mellé akinek udvaroltak. A pár nélkül maradt fiúk kimentek a szobából. A bírónak vizes törülközőből korbácsot fontak, a végébe egy fél krumplit tettek, hogy jobban sújtson. Ekkor valamelyik fiút a bíró megkérdezte melyik lány kellene párjával. Aztán odaállt a lány párja mellé és közölte vele, hogy elkérték. Ha a fiú nem adta 10-15 ütést is ki kellett álljon a feltartott tenyerére. Ha kapósabb volt egy-egy lány bizony előfordult, hogy másnap az udvarlója nem tudta megfogni a villa nyelét. Ha a játékot megunták elszaladtak a cigányért és éjjelig daloltak, táncoltak.

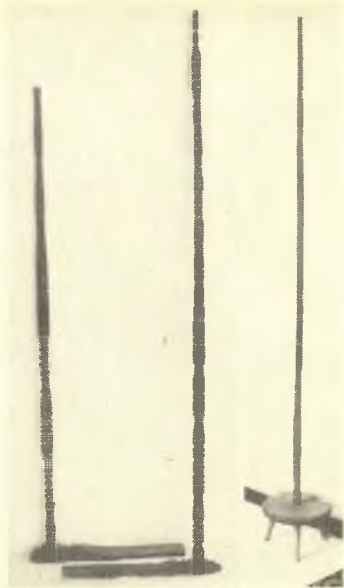
A dörzsölő után a szöszt megint ki kellett pucolni, hogy a maradék pozdornya is kihulljon belőle. Ezt a műveletet **gerebennel** végezték. Bátorban a szakirodalomban szegrózsásnak nevezett rostfésű-

lőt használták (4. kép),¹¹ ami nem más, mint egy lapos deszkára szerelt 10-12 cm hosszú vasszegekkel ellátott korong, ritkább vagy sűrűbb fogazattal.¹² A gereben fa részének két végét kifűrészelték, ugyanis **gerebelés**kor az asszonyok kis sámlin ültek. Lábuk közé fogták a gerebent, alsó részét a lyukon átdugott lábukkal rögzítették, a felső lyukba pedig a kezüket dugták be. A másik kezükkel a gereben fogaihoz csapkodták a szöszt. Az apróbb szálak a gereben fogai közt maradtak, ebből lett a csepű. A hosszabbak kifésülődtek, ez lett a szálszösz. Az első fésülés után a fogak közt fennakadt szöszt mégegyszer kifésülték. A gerebelés után a kendert összefonták, mint a "fonott kalácsot", a végét összecsomózták. Feltették a padlásra, fonásig ott tartották.

Fonás előtt a szöszt széttépdesték, **megágyaszták**, aztán összegöngyölték. Az így előkészített szöszt a guzsaly rúdja szalaggal rákötötték. Maga a **fonás** az őszi betakarítási munkák végeztével vette kezdetét. Általában mindenki magának font, de voltak szegény lányok, asszonyok, akik bérbé jártak fonni. Munkájukért legtöbbször élelmet kaptak cserébe.

Bátorban nem béreltek külön fonóházat, hanem a barátnők, rokonok összejártak fonni. Megesett, hogy már reggel átmentek egymáshoz a lányok, és aznap annak az édesanyja főzött, akinél fontak. De ahol délután kezdődött a munka ott is megkínálták a fonókat. Cukros tengerit készítettek, aszalt szilvát vagy almát ettek. Ha valakinek a fonáshoz kevés volt a nyála, kis bádog bögrében vizet készítettek, hogy azzal pótolják. A fonás legfontosabb eszköze kezdetben az egyoldalra nyúló **egyaltalpu ülőguzsaly** volt. Mint a neve is mutatja, ráültek a fonó lányok, asszonyok. Előfordult egy másik változat, amelyiknek hosszú, sima rúdja egy kis gyalogszék formájú lábazatból áll ki, így ezt a fonónak nem kell rögzítenie, ez a **székes guzsaly** (5. kép).¹³ A guzsaly talpa illetve rúdja lehetett sima, de akadnak közöttük gazdagon díszítettek (7. kép). A díszesebbeket általában a lányoknak adták ajándékba a legények. Ennek elkészítése csak kézügyességet igényelt, ezért gyakran maguk a férfiak készítették, vagy pásztoremberék faragták. Szakértelmet igényelt viszont a **kerekes-rokka** vagy kerekesguzsaly elkészítése, amely lényegesen gyorsította a munkát, mivel egyidejűleg sodorta a szálakat fonallá és tekerte fel a kész fonalat a csévére, tulajdonképpen a kézi orsó munkáját végezte (6. kép).¹⁴ A **kézi orsók** karikáját akárcsak a rokkát, a ke-

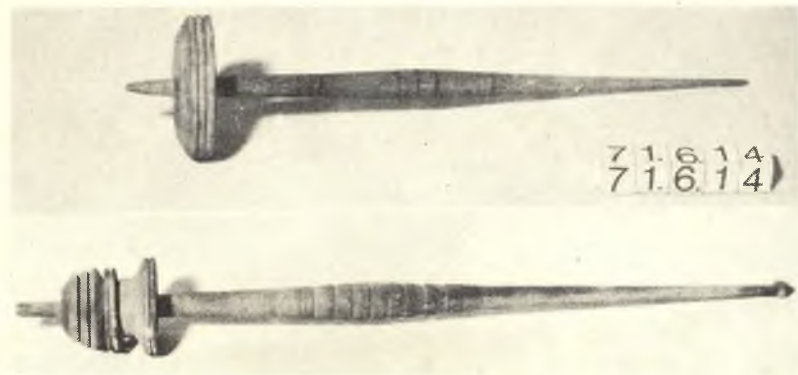
5

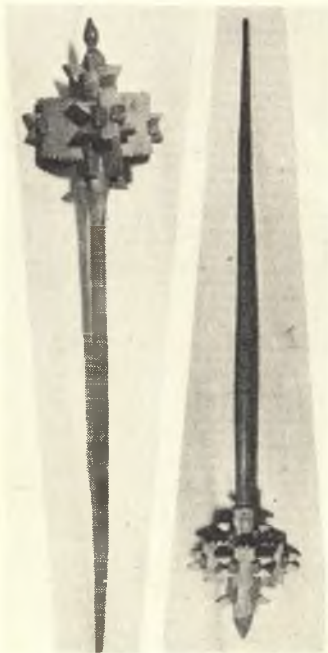
6

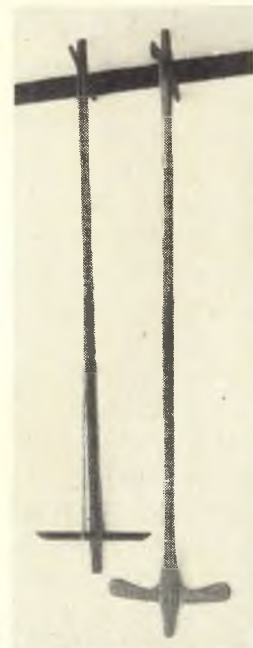
7

8

9

10

rékgyártók készítették, de a nyelet bele a gazda faragta. Az ügyesebb asszonyok azonban maguk is el tudták egyszerűbb orsójukat készíteni (8. kép). A kézi orsók sajátos formája az u.n. **csörgősorsó**, amelynél az orsókarikát apró, faragott pálcikákból összeállított fej helyettesítette. Nevét onnan kapta, hogy használat közben a lánán egymáshoz kapcsolt pálcikák csörgő hangot adtak. Elkészítése nagy ügyességet kívánt (9. kép). A fonóban énekeltek, beszélgettek és ha a legények megérkeztek zálogosdit játszottak. A legény leült a lány mellé aki tetszett neki, és egy óvatlan pillanatban elkapta az orsóját. A lány csak csókért kaphatta vissza. Ha nem váltotta ki, akkor a legény a kapufélfára és az előtte álló fára tekerte az orsóról a fonalat. Egy másik igen kedvelt fonóbeli játék volt a "Kútba estem". A lányok közül az egyik kútba esett. Megmondta melyik fiú húzza ki, az odament hozzá és meg kellett csókolnia. Ekkor a kihúzó maradt a kútban, és addig játszották, míg mindenki sorra nem került. Ez mindennap így ment egészen január-februárig, a fonás befejezéséig.

A megtelt orsókról a fonalat, hogy köteggben legyen **felmotollálták**. Nyírbátorban e célra a **rúd**, vagy **forgó motollát** használták (10-11. kép). Erre pászmákba motollálták a fonalat. A fonal mértékegységei: 1 ige 3 szál, 1 pászma 100 ige, 1 matring 3 pászma. A fonalat a motolláról pászmáknként összekötve szedték le.

Ezután a fonal fehérítése, **szapulása** következett. A művelethez **szapuló dézsát** használtak, ami alul lyukas volt. Először tekenőben 1-2 napig áztatták a fonalat, majd kiszedték, kicsavarták. Ezután a szapuló dézsa alá egy másikat állítottak a lecsorgó víz felfogására. A fonalat a szapuló dézsába tették, s egy darab vászonnal letakarták, erre akácfahamut tettek és forró vízzel leöntötték. A lefolyt vizet újra melegítették. 3 napig locsolgatták vele a fonalat, majd kivették a dézsából, s a kút mellett addig öblítették, míg tiszta víz nem jött róla. Aztán kiszukolták, majd kitették száradni. Ezzel a művelettel a fonal kész volt a szövésre, meg lehetett kezdeni a gombolyítását. Ezt a munkát **levelkével** végezték (12. kép), ami nem más, mint egy tőkén keresztbe tett két lécső, amely csapon forog, és amenynek négy végét kilyukasztották. A lyukakba 1-1 faszöveget vagy pálcát dugtak, ezek tartották a fonalat. Ha tömör gombolyagot akartak, akkor kézzel tekerték, de készült lyukas gombolyag is. Ekkor a fonalat **fajfára** tekerték ezt a műveletet **csölli-**

vel, **állványos csöhlővel** végezték (13-14. kép). A kész gombolyago-
kat vászonzacskókba gyűjtötték, és szövésig a padláson tartották. A
háztartásban szükséges egyszerűbb cérnákat, madzagokat **riszálással**
nyerték: két orsról összefogták a szálat a gerendába egy horgot
verték, ezen engedték át a fonalat a riszáló orsóra, amire már so-
dorva jött le a cérna. Az így készült cérnát általában a vászon-
műk összevarrására használták.

Magát a szövést a fonal **felvetése** előzte meg, ami **vetőkaróra**
történt. A vetőkaró függőleges tengelyét a mestergerendához erősít-
tették. E körül forgott egy u.n. ráma, amelynek oldalára spirálisan
rakták fel a fonalat a vászon kívánta hosszúságban. A vetőkaró alsó
részén két rövid faszeg állt ki egymás mellett, itt keresztezték a
fonalak egymást. Ez biztosította a szálak sorrendjét és párhuzamos-
ságát.¹³ Persze a vászon szélességét nemcsak a felvetőszálak száma,
hanem a szövőborda fogainak száma és sűrűsége szabta meg. Amikor a
felvetéssel elkészültek, a fonalköteget a kezdő végénél átkötötték,
majd a vetőkaróról a karjukra lácba szedték, hogy össze ne bomoljon.

Az **esztováta** (15. kép) beállítása előtt a szobából kipakolták
a bútorokat, vagy félrehúzták őket. Kétféle szövőszéket használtak,
az egyik amely talpakon állt és le kellett cövekelní, hogy el ne
mozduljon, a másik a gyakoribb, amely lábakon állt, és több helyen
összerögztítették, hogy ne kelljen lecölöpölni. A talpak első és
hátsó végén, a lábak meghosszabbításával fa oszlopokat alakítottak
ki, amikre fahengerek u.n. **zubolyok** voltak elhelyezve. A hátsó zu-
boly a fonalat, az első a megszőtt vásznak tartotta. A hátsó zu-
bolyhoz egy kb. 1 m hosszú lapos fát, komposztort erősítettek, erre
kötötték rá a felvető fonalat úgy, hogy a nyüstig elérjen. A fonal
kezdő végét az első zubolyhoz erősített komposztorhoz rögzítették.
A komposztorok között két magas u.n. **kar** található. Ezekre volt rá-
fektetve a **nyüstbot**, rajta pedig **csigák** voltak, ezek tartották a
cérnából, házilag készített két **nyüstöt**. A nyüstbot előtt volt a
bordahaj, ebben pedig a **borda**. A bordához voltak kötve a **lábítók**.¹⁶
Amikor az esztovátát beállították kezdetét vehette a fonal **felveté-**
se. **Felvetőszálnak**, vagy **felmenőszálnak** egyaránt használtak véko-
nyabb vagy vastagabb fonalat, attól függően, hogy finomabb vagy
durvább vásznat akartak szőni. A finomabb vásznak esetében pamutot
használtak felvetőszálként. A cérnát ehhez a boltban vették. Kilós
csomagokban árulták. Egy csomagban tíz matring volt, a neve szövő-
cérna.

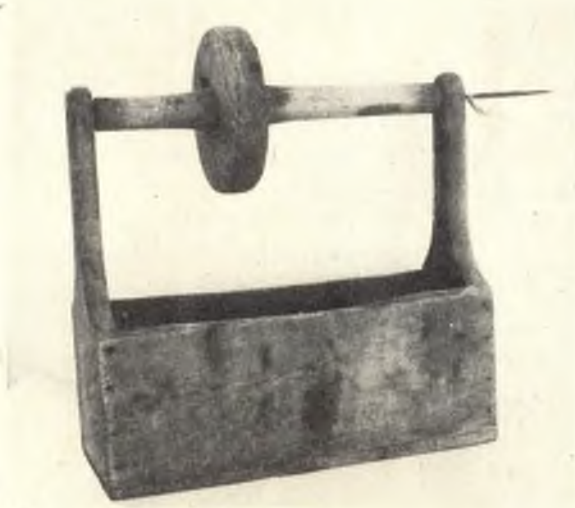

11

12

13

14

Városi Könyvtár
84.074
Nyírbátor

A **felvetés** úgy kezdődött, hogy a kezükön lábba szedett fonalat rákötötték a hátsó zubolyon lévő komposztorra, és elegyengették. Lassan húzták és tekerték, a szálak alá pálcikákat raktak, hogy ne bomoljon össze a szál és ne lágyuljon el. Ezek tartották hátul a zubolyon keményen a fonalat, feltekerés után szedték be a nyüstbe. A hátsó nyüstnek a lyukjába fűzték a fonalat, az első nyüstnél pedig a szálközt vezették át. Ezután a kezükre szedték és az esztovátához kötötték, amíg a **bordára** (16. kép) nem került a sor, majd beállították a bordát, és mind a két nyüstszálat belevezették. Volt 14-es borda a pamutos vászonnak, 12-es borda a vékonynak, 8-as borda a vastagvászonnak. Ezután a fonalat elegyengették és fűrtökben (5-6 szálával) rákötötték az első komposztorra, amelyet az első zubollyal megfeszítették. Majd a felszedő bordát levették az esztovátáról és lehetett kezdeni a **szövést**. Az egyik lábítót lenyomták "lelábították", a nyüs tök szétnyitották a felvető szálakat. A **vetélő** (17. kép) segítségével dobták át a beverő szálat, amit a vetélő csövére előtte csöllővel feltekertek. Végül a beleverőszálat a bordával ráverték. Ekkor a másik lábítót nyomták le, így a szálak átváltak és újra kezdődött a művelet.

Nagy gyakorlat kellett a különböző **csíkok beszövéséhez**. Egyszerű csíkokat úgy szőttek, hogy a beleverő fonal helyett színes (piros, kék) pamutot szőttek be. Igen kedvelt volt a nagyobb tudást és türelmet igénylő **szedett minták** készítése. Ilyenkor nem a vetélőt, hanem tüt használtak a mintázáshoz, melynek lényege, hogy egy mintadarabról leszámolták mikor hányadik szálnál kell alul, illetve felül áthúzni a fonalat, hogy a minta kijöjjön. Az ügyesebb asszonyok, hogy ne kelljen annyit számolni, a szedést a nyüst mögött végezték el, egy erős zsineggel. Amikor a minta keresztcsálát befűzték az első szállal megemelték a felvetőszálat, s ide bedugtak egy kb. 10 cm átmérőjű deszkát, amelyet itt **szövőlécnek**, vagy **bránkáknak** neveztek. A bránkával a nyüst mögött szétfeszítették a felvetőszálakat. Befűzték a színes fonalat, majd kihúzták a bránkát és a soron következő jelzőfonal mellé dugták be, és így ismételték, míg a minta be nem fejeződött. Ez azért volt jó, mert nem kellett mindig újra számolni, hanem anélkül is meg lehetett a mintát ismételni. Ha pedig szimmetrikus mintát akartak, akkor a minta egyik felét szedték fel, a másik feléhez pedig fordított sorrendben kezdték a szövölécet betenni. A szedett mintás textiliák rendkívül nagy forma-

gazdagságot mutatnak. Gyakran egymástól kértek kölcsön egy-egy szép darabot, de nem volt ritka, hogy keresztaszemes mintáról számolták le a szedett csík mintázatát.

A leszótt vásznat **kimosták**, fehérítették. A mosást ismét a szapulás előzte meg. Ezután következett a **sulykolás** (18. kép). A sulykolószékre összehajtogatták a vásznat, a sulyokkal pedig szép sorjában végigpüfölték. A sulykolók között voltak simák, de gyakran előfordultak a szépen faragott virág, és indamotívumokkal gazdagon díszítettek is. A sulykolással elvégezték a szőttes tisztítását, hátra volt még a **fehérítés**. A vásznat hideg vízbe mártották és kiterítették a tűző napra. Amikor már majdnem megszáradt újra bevizelték, és ismét kitétték száradni. Ezt addig ismételték, míg a nap fehérre nem szíttá a szőttest. Ezzel véget ért a kenderfeldolgozás fáradságos munkája. Az így elkészült vásznakat mángorlókkal simították ki, melyeket rendszerint gazdagon faragott, karcolt, vésett díszítéssel láttak el (19. kép).

A BÁTHORI ISTVÁN MÚZEUMBAN TALÁLHATÓ TEXTILIÁK

Szinte minden darabja Bátorból származik elvéve található egy-egy meggyesi darab.

Az itt található textiliák a háztartásokban betöltött funkciójuk alapján a következő csoportokat alkotják:

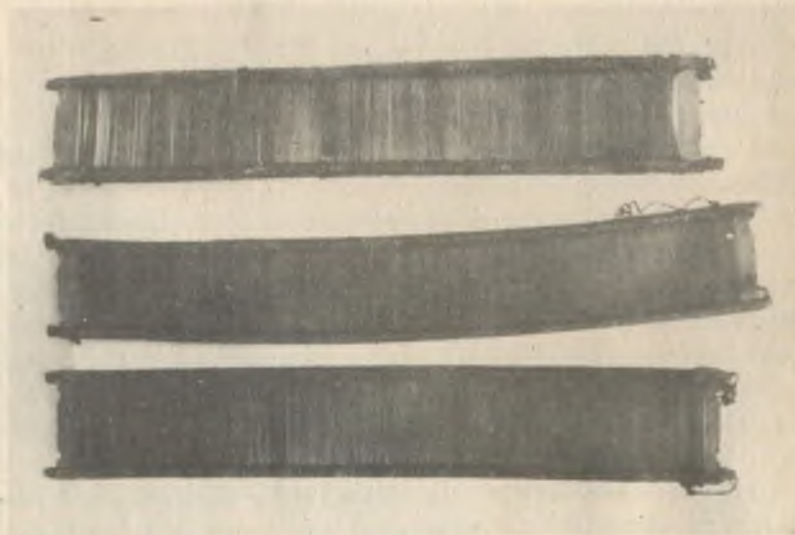
1. A legnagyobb számú és legváltozatosabb, a mindennapos használatra készült **törülközők** csoportja, amelyhez szorosan kapcsolódnak a dísztörülközők. Ez a csoport tovább bontható házilag készült, illetve takácsok által készített darabokra. A házilag készült törülközők között len és kender, valamint pamutosvászon anyagúak, azaz pamut és vászon keverékéből szőtt darabokat különíthetünk el. Többségük azonban kendervászonból, kevesebb számuk lenvászonból készült. A pamutosvászonból előállítottak száma kevés.

A legegyszerűbb mintázatúak a gyűjtemény mindennapos használatú darabjai. Mintázatuk 2-3 **beszövött** piros, ritkábban kék csíkból áll. Gyakoriak a csíkok fölé hímezett piros vagy kék keresztaszemes monogramok.

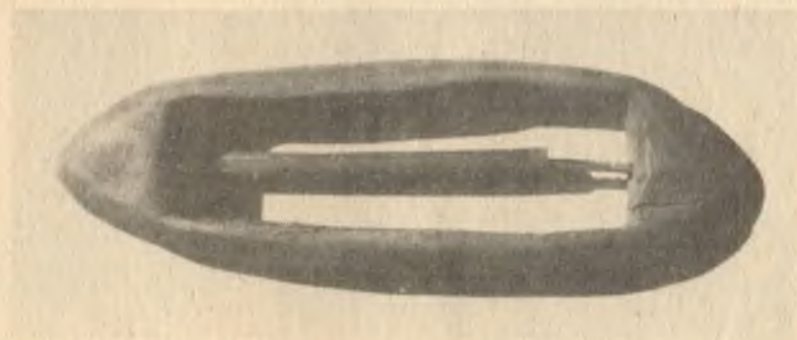

15

16

17

18

19

Bonyolultabb mintázatúak az un. **szedett mintás** törülközők. A motívumok rendkívüli formagazdagságot mutatnak, míg színük csaknem kivétel nélkül piros. A minták közül a geometrikus minták vannak többségben, de megtalálhatók a különböző **virág** (rózsa, szegfű) **levél**, **gyümölcs** (alma, szőlő) és **állat** (kakas, páva) motívumok is. E csoportnál is gyakori a keresztaszemes monogramdíszítés a minta fölött.

A következő csoportban a mintázat csak a törülköző elkészülte után került az anyagra. Ezek a **keresztaszemes hímzéssel** díszített törülközők. A hímzőfonalak közül a pirosat minden darab elkészítésénél használták. Általában egy másik színnel variálták. Gyűjteményünk darabjain a piros, kék és a fekete színű fonalak alkalmazása a meghatározó.

A minták rendkívül változatosak. A legegyszerűbb a geometrikus díszítés, szívesen alkalmazzák a stilizált virágok kisebb-nagyobb, egyszerűbb, illetve bonyolultabb változatait. Találtunk a minták sorában tulipános, muskátlis, szőlőleveles, makkos, szegfűs, rózsás, körtés változatokat, de megjelenik a madaras hímzés is. Ezekben a darabokon is szívesen alkalmazzák a monogramok legváltozatosabb hímzőmódjait.

A házilag készült törülközők sorában külön helyet foglal el a díszítőtörülközők csoportja. Általában pamutos, illetve lenvászonból készült darabok, csak elvétve van köztük kendervászon. Másik megkülönböztetőjük a rojtozás, kötött, bogozott, horgolt rojt egyaránt előfordul. Díszítésük nagyon változatos. Szedett csíkú, keresztaszemes, hímzett, beszövedt díszítés is megtalálható. A minták azonban nagyobbak, esetleg többsorosak, mint az egyszerű törülközőkön. Gyakori rajtuk a "Jó reggelt!", "Mit álmódott?", "Ki korán kel, aranyat lel" felirat. A minták között a virágmotívumok dominálnak, de geometrikus, madaras, leveles díszítés is előfordul. Színükben itt is a piros került túlsúlyba, de nagyobb színgazdagságot mutatnak az előzőeknél. Megjelenik a sárga, zöld, rózsaszín is. Mindez persze a háztartásban betöltött megkülönböztetett funkciójukból következik.

Az utolsó, de igen nagyszámú csoportját a törülközőinknek a **takácsok** által készített **darabok** alkotják. Ránézésre is különböznek a házilag készítettektől. Alapanyaguk kender, alapszínük sárgás, tapintásuknál a textília merevsége a szembetűnő. Ezeket az Erdélyből rendszeresen idejáró takácsok készítették itt helyben, megren-

delésre. Motívumaik nem különböznek a házilag szőtt törülközőkétől. Beszövött csík ritkán fordul elő, a szedett minta az általános. A minták keskeny és szélesebb változata egyaránt megtalálható. Leginkább a geometrikus vagy a stilizált virágminta fordul elő, de a madaras motívum igen szép darabjait is megtaláljuk közöttük. Monogram alkalmazása itt is megfigyelhető, de nemcsak keresztzemes, hanem lapos öltésekkel is.

2. Másik nagy csoportot alkotnak az **abroszok**. A legkülönbözőbb mintával díszítetteket találhatjuk közöttük. A legegyszerűbbek itt is a **mindennap** használatban lévők. Díszítésükre 2-3 **beszövött** piros csík szolgál. Másik csoportjukat a szedett mintájú abroszok alkotják. A minták alakja sok esetben hasonlít a törülközők felsorolt mintázatához. Gyakori a geometrikus, kockás, stilizált virágmotívum alkalmazása, a terítők rövidebb végein. E textiliák esetében ritkán, de előfordul a keresztzemes monogramhímzés is, az alsó motívumsor fölött, a minta közepénél. A vásznat középen összevarrták, esetleg horgolták. A terítők szélét szálkihúzással, lazúrozással díszítették.

A **keresztzemes** mintával díszített abroszok szín és mintavilága igen különböző. Piros, kék, zöld, fekete fonal alkalmazása egyaránt előfordul. Kedvelték a virágkosaras, pávás, gyümölcsös, rózsás, virágfüzéres díszítést. Ezeket az abroszokat már ünnepélyesebb alkalomkor terítették az asztalra.

A kifejezetten **ünnepi** alkalomra készült terítőket pamutosvászonból készítették. Találunk közöttük gazdagon díszített lapos öltésű virágos és indadíszes, keresztzemes apró virágos, és vagdalással készített pillangós darabot egyaránt. A szélek itt is szálkihúzással díszítettek. A rojt ritkán fordul elő kötött, illetve horgolt változatban. Található a gyűjteményben két **halottas abrosz** is. Az egyik keresztzemes hímzéssel készült, körben fekete, egymással összekapcsolódó félkoszorúk díszítik. Középen fekete geometrikus mintákból képzett négyzet, benne 4 db fekete rózsza, 1916-os dátum. Két szélén "ÉLES ISTVÁNNÉ" és "ÉLES KATI" névbeírás. Középen összevarrták. Két rövidebb végét szálkihúzással díszítették. Körben kézzel kötött fekete rojtozat ékesíti. A másik abrosz két rövidebb szélén szedett fekete geometrikus és keresztzemes virágminták láthatók. Négy sarkába fekete göngyvirágokat hímeztek. Középen fekete négyzet alakú keresztzemes mintában virág és levélmotívumok. Közé-

pen összehorgolták. Két szélén szálkihúzásos díszítés, körben pedig egyszerű fehér rojtozás található.

3. A **falvédők**et két csoportra oszthatjuk; a házilag szőtt (kis számban található), és a gyolcsból készült darabokra. A házilag szőtt falvédőket alsó részükön keresztzemes virág, illetve gyümölcs mintákkal díszítették, kék vagy piros fonallal, gyári készítésű rojttal.

4. Kis számban található a gyűjteményben **díszpárna** huzat. Általában házilag szőtt vászonból készültek. 4 db díszítésére a tiszavidéki keresztzemes motívumokat használták. Ezek közül tarpai tulipános, farkasnyomos, káposztás és koszorús mintákat alkalmaztak, szélükön angol madeirás díszítéssel.

5. A gyűjteményben található néhány **szalvéta** is. Általában finomabb vászonból készültek és kék, sárga, barna fonallal hímezték. Kedvelt díszítés a virágmotívum. Széleiket horgolással, aszúrozással, esetleg rojtozással díszítették.

6. Kis csoportot alkotnak a **konyhakendők** is. Az itt található néhány darab kenderből szőtt, díszítésük 1-2 körbefutó beszövött piros, esetleg kék csík.

7. A **kosárkendők** esetében két típust különíthetünk el: az **ünnepi** alkalmakkor és a mindennap használt darabokat. Az utóbbiak kendervászonból készültek, és két végükön beszövött piros, kék, esetleg zöld csíkkal díszítették. Az ünnepi alkalmakkor (pl. gyermekágyas komaasszonynak ebédvitel alkalmával) használatosak között találunk keresztzemes hímmel és vagdalásos mintával, valamint szedett mintával készítetteteket is.

8. A **zsákok** kendervászonból készültek. Akad közöttük díszítés nélküli, de legtöbbjüket középen vékonyabb és vastagabb piros, ritkábban kék csíkok beszövésével díszítették.

Jegyzetek

1 **CSISZÁR Árpád - FELHŐSNÉ CSISZÁR Sarolta:** A beregi népi textiliák lexikona. Folklor és Ethnográfia, 11. Debrecen, 1983.; **ERDÉSZ Sándor:** Nyírség. Budapest, 1974. 119-126.; **JANÓ Ákos:** Kendermunkák és társasélet Szatmárban. Kalákák. Folklor és Ethnográfia, 32. Debrecen 1989.; **SZABÓ Sarolta:** Kenderfeldolgozás és vászonfelhasználás egy szamosmenti faluban. Jósa András Múzeum Évkönyve, XXI-XXIII. (1978-1980). Nyíregyháza, 1988. 73-95.

2 **MÁRTON Béla:** A Nyírség helységei. Debrecen, 1929. 72.

3 **KÓSA László - HOPPÁL Mihály:** Kender. In: Magyar Néprajzi Lexikon (MNL), 3. Budapest, 1980. 135.

4 **V. SZATHMÁRI Ibolya - VARGA Gyula:** Szöttesek Hajdu-Bihar megyében. Debrecen, 1984. 3.

5 **BENE János:** Végrendeletek és hagyatéki leltárak Nyírbátorból. Nyírbátori Füzetek, 1. Nyírbátor, 1989.

6 **V. SZATHMÁRI Ibolya - VARGA Gyula:** i.m. 5.

7 **JANÓ Ákos:** i.m. 13.

8 **TAKÁCS Péter:** A Dél-Nyírség és a Hortobágy-melléke parasztjainak vallomása 1772-ből. A Jósa András Múzeum Kiadványai, 26. Nyíregyháza, 1988. 123.

9 **SZOLNOKY Lajos:** Alakuló munkaeszközök. Budapest, 1972. 44.

10 **SZOLNOKY Lajos:** Kendertörés. In: MNL. 3. 139.

11 **SZOLNOKY Lajos:** Alakuló munkaeszközök ... i.m. 212.

12 **V. SZATHMÁRI Ibolya - VARGA Gyula:** i.m. 14.

13 **SZOLNOKY Lajos:** Guzsaly. In: MNL 2. Budapest, 1979. 331.

14 **SZOLNOKY Lajos:** Rokka. In: MNL 4. Budapest, 1981. 361.

15 **SZOLNOKY Lajos:** Felvetés. In: MNL 2. i.m. 196.

16 **BÁTKY Zsigmond:** A fonó szövő mesterség. In: A magyarság néprajza, I.² Budapest, é.n. 313.

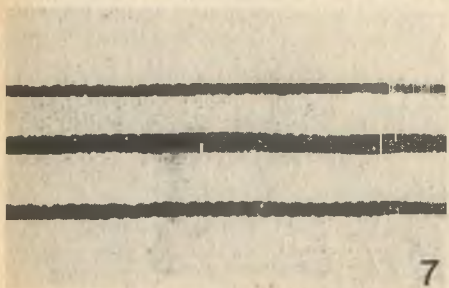
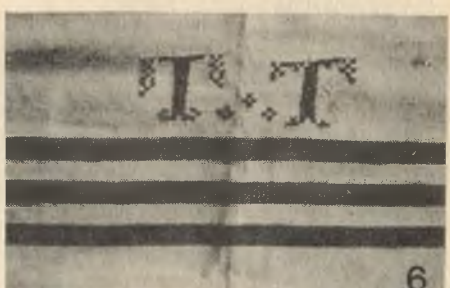
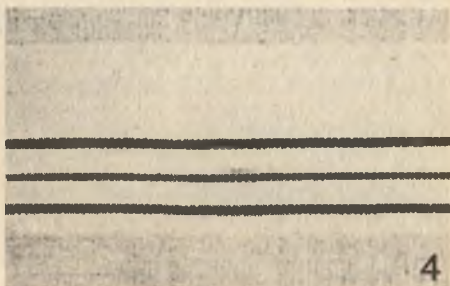
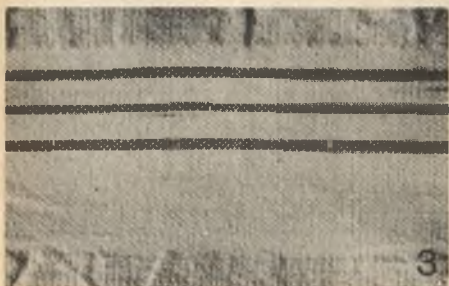
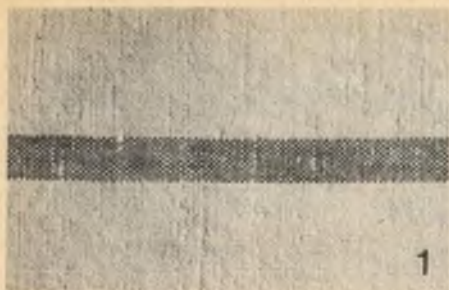
A Báthori István Múzeum szöttesei

A gyűjtemény minden egyes darabjának bemutatására természetesen a munka keretein belül nincs lehetőség. Ezért igyekeztem a legszebb, legjellemzőbb mintákat kiválogatni. Szemügyre véve ezeket megállapíthatjuk, hogy a nyírbátori szöttesek motívumvilága nagy formagazdagságot mutat. S szervesen beilleszkedik a táj hagyományos mintakincsébe és igen nagy hasonlatosságot találunk a szomszédos tájegységek pl. a bihari, valamint a szatmári szöttesek díszítményeivel. Emellett a Tiszavidéken oly széles körben elterjedt keresztaszemes hímzés hatásának köszönhetően rendkívül sok változatban alkalmazták a vászonneműn a keresztaszemes díszítőelemeket.

1. SZÖTT CSÍKOK, CSÍKVARIÁCIÓK

1. **Kosárkendő.** Nyírbátor, kendervászon, 63 x 56 cm. Négy szélén piros szőtt csík. Végén, a szegéstől 4,5 cm-re 0,7 cm hosszanti irányban, a szélétől 6 cm-re 1 cm széles piros csík, mely a sarkoknál keresztezi egymást. NGy. 75.10.4.1-2., FA. 21.933
2. **Törlőkendő.** Nyírbátor, kendervászon, 70 X 63 cm. Két rövidebb vége szegetlen. Tőle 10 cm-re pamutba szőtt két szélesebb piros csík között egy vékonyabb. NGy. 82.15.10.2., FA. 21.402
3. **Kosárkendő.** Nyírbátor, kendervászon, 82 x 60 cm. Két végétől 10 cm-re 2 vékony beszövött csík között egy vastagabb 1,8 cm szélességben. Fölötte 5,8 cm-re 2 cm-es, piros, kereszt-szemes K B monogram. NGy. 75.11.3.1-4., FA 22.188
4. **Törülköző.** Nyírmeggyes, pamutos vászon, 90 x 63 cm. egyik végén a szegéstől 10 cm-re pamutba szöve három vékony piros csík. NGy. 82.15.11., FA. 21.412
5. **Kosárkendő.** Nyírbátor, kendervászon, 62 x 76 cm. Két rövidebb oldalán a szegéstől 11 cm-re, hosszabb oldalain 5 cm-re körbefutó 2,5 cm széles, két vékonyabb csík között egy vastagabb szőtt piros csík, melyek a sarkoknál keresztezik egymást. NGy. 75.6.3., FA. 21.922
6. **Törülköző.** Nyírbátor, pamut, 120 x 56 cm. Szegett, egyik végén a szegéshez varrva 9 cm-es horgolt rojt, tőle 12,5 cm-re 6 cm széles sávban 3 db egy centis piros beszövött csík. Fölötte közepén 1 cm távolságra 3 cm piros kereszt-szemes T T monogram. NGy. 86.2.3., FA. 22.158
7. **Zsák.** Nyírbátor, kendervászon, 141 x 50 cm. Középen két vékony piros csík között egy vastagabb beszövött csík. NGy. 74.25.3.1-3., FA. 22.127
8. **Törülköző.** Nyírbátor, kendervászon, 110 x 59 cm. A kendő egyik végén a szegéstől 11 cm-re összesen 3,5 cm széles piros pamuttal szőtt, egyenlő vastagságú csík. Fölötte közepén piros kereszt-szemes 1,5 cm-es L P monogram. NGy. 78.3.1., FA. 22.151

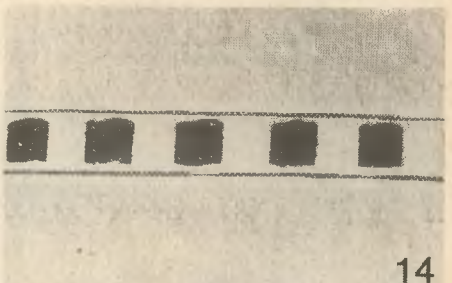
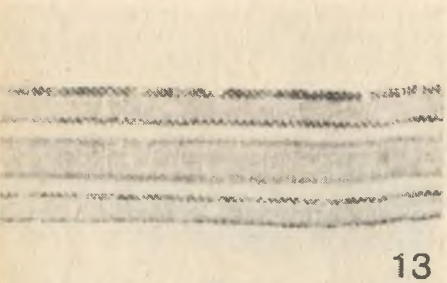
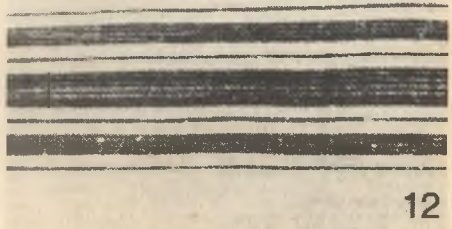
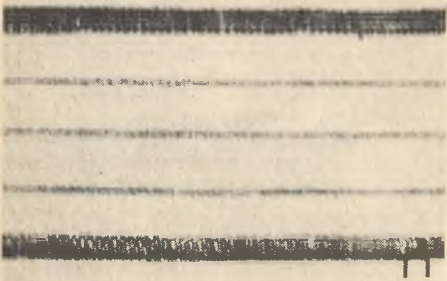
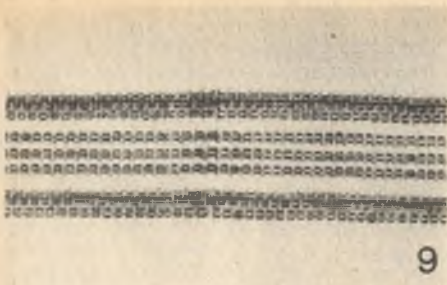
9. **Abrosz.** Nyírbátor, pamutos vászon, 170 x 135 cm. Két szélből varrt. Széleitől 7 cm távolságban 4 cm széles két 1 cm és 3 db 0,5 cm-es piros csíksorból álló körbefutó díszítés. A csíkok a négy sarokban keresztezik egymást. NGy. 70.32.13., FA . 22.089
10. **Törülköző.** Nyírbátor, kendervászon, 120 x 30 cm. Egyik végén a szegéstől 12,5 cm-re 5 cm vastagságban két-két 0,5 cm-es piros beszövött csík között 1 db 1 cm-es piros beszövött csík. Fölötte 0,5 cm-re 2 cm-es piros keresztzemes L P monogram. NGy. 73.26.2., FA. 21.969
11. **Zsák.** Nyírbátor, kendervászon, 143 x 52 cm. Két szélből összevarrva oldalaitól 18 cm-re 10 cm széles piros két 1 cm vastag csíksor között három vékony csík. NGy. 74.29.3.1-2., FA. 22.143
12. **Zsák.** Nyírbátor, kendervászon, 127 x 51 cm. Két szélből varrt. A szélektől 21 cm-re 6,5 cm közepén 1,5 cm széles, tőle jobbra és balra szimmetrikusan 3 mm, 8 mm és újra 3 mm-es piros szőtt csíkok alkotják a mintát. NGy. 78.4.3., FA. 22.060
13. **Zsák.** Nyírbátor, kendervászon, 140 x 47 cm. Két szélből összevarrva. Két oldalán közepén, 4,5 cm széles, két 1 cm-es pirossal keretezett sárga csíksor. NGy. 74.29.3.1., FA. 22.141

2. SZEDETT CSÍKOK

A. Kocka kombinációk

14. **Abrosz.** Nyírbátor, kendervászon, 158 x 122 cm. Két végén a szegéstől 18,5 cm-re 2 cm széles, piros, két vékony csík között szedett kockás mintasor. NGy. 81.14.9., FA. 091
15. **Törülköző.** Nyírmeggyes, kendervászon, 100 x 67 cm. Egyik végétől 17 cm-re 1,5 cm széles piros szedett kockás csík. NGy. 83.8.4., FA. 21.407
16. **Asztalterítő.** Nyírbátor, kendervászon, 166 x 105 cm. Két szélből összevarrva két végén a szegéstől 12,5 cm-re 4 cm széles 3-3 vékony csíksor között piros kockás motívumsor. NGy. 66.33.2., FA. 21.917

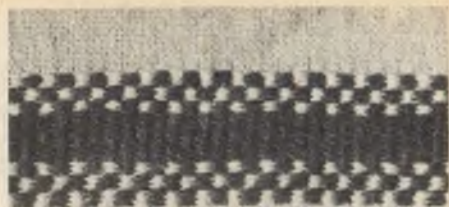

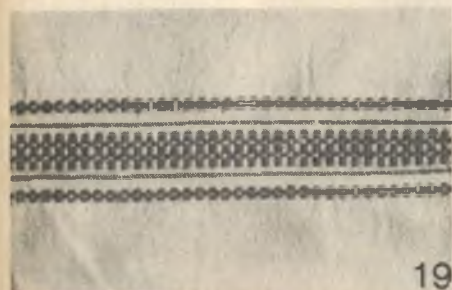
17. **Törülköző.** Nyírmeggyes, kendervászon, 118 x 162 cm. Egyik végén 10 cm kézzel kötött rojtt. Fölötte 15 cm-re pamutban 2 vékony piros csík között 3 cm-es szedett piros-kék geometrikus motívumsor. Tőle 7 cm-re középen 2 cm-es piros keresztaszemes SZ E monogram. NGy. 83.8.2.1., FA. 21.408
18. **Abrosz.** Nyírbátor, kendervászon, 135 x 170 cm. Két szélből összevarrva, két végén a szegéstől 7 cm-re 2,5 cm széles szedett csík piros-fehér pamutból. A csík közepe piros, a széle mindkét oldalon piros-fehér kockás. NGy. 70.32.14., FA. 22.085
19. **Dísztörülköző.** Nyírbátor, lenvászon, 106 x 48 cm. Két végén 2 cm sima rojtt. Tőle 12 cm-re kék színű szedett geometrikus mintasor. NGy. 74.26.2., FA. 22.171
20. **Abrosz.** Nyírbátor, kendervászon, 156 x 127 cm. Két szélből összevarrt, mindkét végén két vékonyabb piros szőtt csík között szabályosan váltakozó 1 vastag, 6 vékony szedett pálcasor 2,5 cm szélességben. NGy. 81.14.4., FA. 22.071
21. **Törülköző.** Nyírmeggyes, kendervászon, 112 x 65 cm. Egyik végén 5 cm kézzel kötött rojtt. Tőle 16 cm-re 3 cm széles szedett vastag pálcás és kockás motívumsor ettől 1 cm-re 3,5 cm széles szájlöltéses SZ E monogram. NGy. 83.8.3., FA. 21.404
22. **Törülköző.** Nyírbátor, lenvászon, 87 x 59 cm. Egyik végén a szegéstől 15,5 cm-re pamutba szedett 5 cm széles piros geometrikus mintasor. NGy. 75.6.4., FA. 20.730
23. **Abrosz.** Nyírbátor, kendervászon, 160 x 121 cm. Két szélből varrt. Rövidebb végein 1 cm-es sima rojtozás. A rojttól 10 cm távolságban 4,5 cm széles két vékony piros beszövítt csík között piros, szedett csíkos két "sodrófásor" között kocka motívum. NGy. 75.9.1., FA. 22.124
24. **Törülköző.** Nyírbátor, kenderványon, 132 x 82 cm. Egyik végén a szegéstől 14 cm-re pamutba szőtt, 4 cm széles szedett piros "nagysodrófás" motívumsor fölötté 2 cm-re 5 cm-es piros, keresztaszemes P B monogram. NGy. 81.14.2., FA. 21.990.

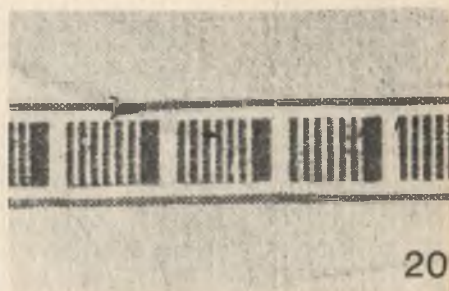
17

18

19

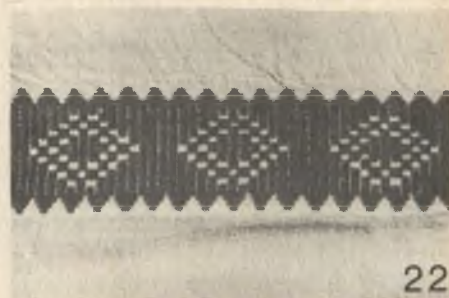

20

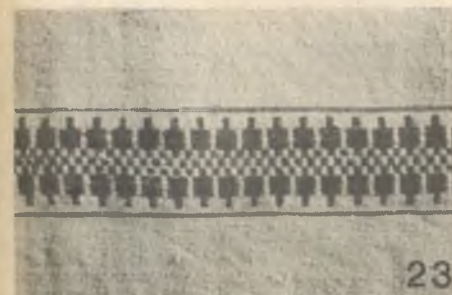
S Z E

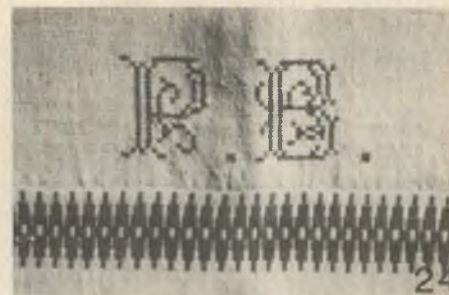
21

22

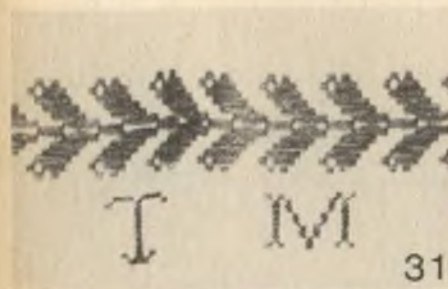
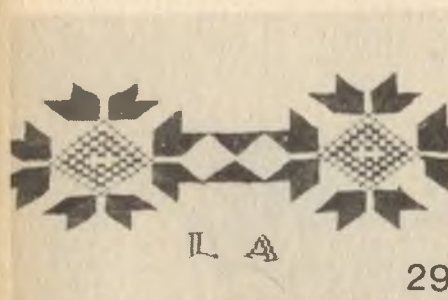
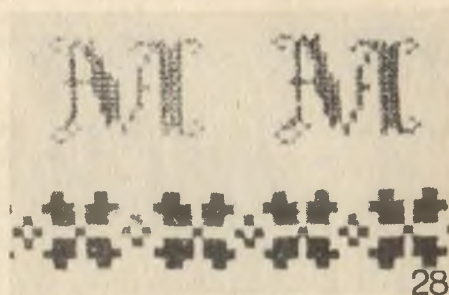
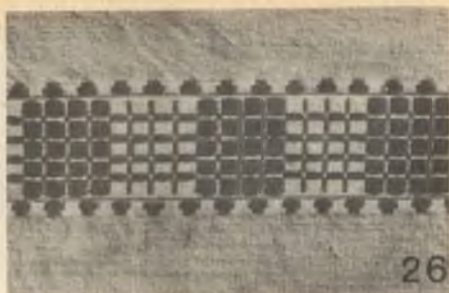
23

24

25. **Törülköző.** Nyírbátor, kendervászon, 133 x 65 cm. Egyik végén a szegéstől 15 cm-re 3 cm széles pamutba szedett piros hor-dók és kockák váltakozásából kialakított motívumsor. A minta fölött 1,3 cm-re 5 cm széles piros keresztzemes P B monogram. NGy. 81.14.1., FA. 21.989
26. **Törülköző.** Nyírbátor, kendervászon, 114 x 61 cm. Egyik végén a szegéstől 14 cm-re 5,5 cm széles piros, szedett, geometri-kus motívumsor. Fölötte 3,5 cm-re 3 cm-es piros keresztzemes V E monogram. NGy. 63.39.1., FA. 22.179
27. **Törülköző.** Nyírbátor, kendervászon, 124x 61,5 cm. Egyik végén a szegéstől 15,5 cm távolságban 6 cm széles pamutba szedett geometrikus motívumsor, fölötte 5 cm-re piros keresztzemes 3 cm-es V E monogram NGy. 63.39.4., FA. 22.176
28. **Törülköző.** Nyírbátor, kendervászon, 113 x 60 cm. Egyik végén a szegéstől 10,5 cm-re 3 cm széles piros szedett virágmotívumsor. Fölötte 1,5 cm-re 4 cm-es piros keresztzemes M M monogram. NGy. 85.1.6., FA. 21.374
29. **Kosárkendő.** Nyírbátor, pamutos vászon, 72 x 60 cm. Rövidebb vé-gein aszúrozás, tőle 8 cm-re 10 cm széles piros pamuttal lapos és keresztzemes öltéssel készült virágmotívumsor. Egyik végén minta alatt az aszúrozástól 5 cm-re piros ke-resztzemes 2 cm-es L A monogram NGy. 83.9.3., FA. 21.406
30. **Törülköző.** Nyírbátor, kendervászon, 93 x 61 cm. Egyik végén 5 cm sima rojt. Fölötte 14 cm távolságban 3,5 cm széles piros szedett rozmaringágas motívum. Fölötte 9 cm-re 3 réteg beszövött piros csíksor 1 cm szélesen. NGy. 72.22.2., FA. 22.162
31. **Törülköző.** Nyírbátor, kendervászon, 87 x 62 cm. Két végén a szegéstől 9,5 cm-re piros szedett csíkos piros rozmaringá-gas minta a törülköző alsó végén a minta alatt 0,5 cm tá-volságban 1,5 cm-es piros keresztzemes T M monogram. NGy. 81.12.4., FA. 21.372
32. **Törülköző.** Nyírbátor, kendervászon, 94 x 60 cm. Két végétől 11 cm-re 2 cm széles kék-piros geometrikus szedet motívumsor. NGy. 74.22.10.4., FA. 22.014

33. **Törülköző.** Nyírbátor, kendervászon, 100 x 60 cm. Egyik végétől 16 cm-re 4 cm széles 2 vékony csík közé pamutba szedett piros virág és kockákból álló talpas kehely motívumsor. Fölötte 5 cm-re 12 cm széles piros laposöltéses T H monogram. NGy. 79.2.1., FA. 20.736
34. **Kosárkendő.** Nyírbátor, kendervászon, 74 x 62 cm. A két végétől 10 cm-re pamutba szedett 2 cm piros virág és aprókockás motívumsor. NGy. 75.5.1.1-9., FA. 22.119
35. **Törülköző.** Nyírbátor, kendervászon, 117 x 62 cm. Két rövidebb vége szegetlen. Ettől egyik végén 17 cm-re fehér pamutalapba pirossal szedett 0,5 cm széles kockasor között szabályosan ismétlődő kockavariáció és stilizált rózsamotívum. A minta teljes szélessége 4 cm. NGy. 75.2.1-5., FA. 22.131
36. **Törülköző.** Nyírbátor, kendervászon, 100 x 60 cm. Egyik végétől 17 cm-re 3 cm széles pamutba szedett piros leveles motívum két kockás csíksor között. NGy. 75.2.1.5., FA. 22.102

B. Szíves motívumok

37. **Törülköző.** Nyírbátor, kendervászon, 160 x 123,5 cm. Két végén 1 cm-es sima rojttól. Egyik végén a rojttól 15 cm-re 4 cm széles pamutba szedett szíves-indás motívumsor. NGy. 75.1.2., FA. 20.738
38. **Díszpárna.** Nyírbátor, lenvászon, 50 x 33 cm. Elülső részén a szélétől 2,5 cm-re piros, szedett 0,5 cm-es geometrikus csíksor tőle 7 cm-re megismétlődik. A két csík között piros szedett mindtás indával összekapcsolt szív. E zárt motívumtól 4 cm-re két vékony piros csík között 4 cm széles, szedett, piros rózsasor. Végül egy 0,5 cm-es piros csík zárja a mintát a rózsás motívumtól 3 cm-re. NGy. 72.29.3., FA. 21.367

C. Virágmotívumok, rozetták

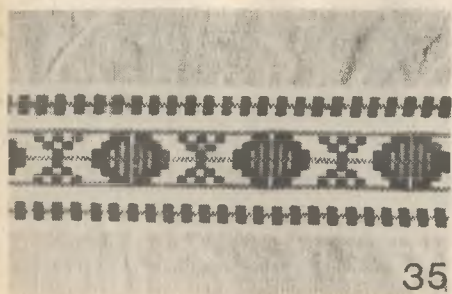
39. A 38-as sz. párna részlete
40. **Kéztörölő.** Nyírbátor, pamutos vászon, 60 x 28 cm. Rövidebb végén 7 cm-es sima rojttól. Tőle 10 cm-re 17 cm széles 2 geometrikus szedett piros csíksor között tulipános motívum. NGy. 57.49.2.1., FA. 21.360

33

34

35

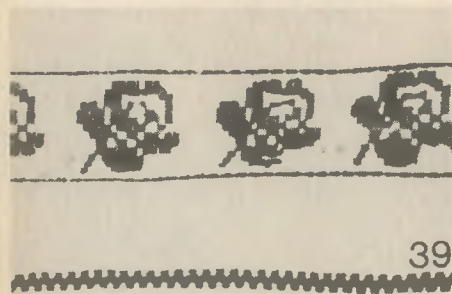
36

37

38

39

40

41. **Törülköző.** Nyírbátor, kendervászon, 127 x 63 cm. Egyik végén a szegéstől 17,5 cm-re 5 cm széles szedettcsíkos két stilizált rózsza és levélminta. Fölötte középen 4 cm távolságban 3 cm széles piros keresztaszemes V E monogram. NGy. 63.39.3., FA. 22.125
42. **Törülköző.** /dísz/ Nyírbátor, pamutos vászon, 90 x 66 cm. Egyik végén 7 cm-es sima rojt. A rojttól 11 cm-re 7,5 cm széles pamutba szedett két geometrikus csíksor között virágmotívum. NGy. 72.22.1., FA. 22.168
43. **Törülköző.** Nyírbátor, pamutos vászon, 127 x 62 cm. Két végén szegett. Egyik végén a szegéstől 16 cm-re két vékony piros szedett csík között 6 cm széles piros, szedett virágmotívumsor. Fölötte 1 cm-re 4 cm-es piros keresztaszemes L P monogram. NGy. 72.8.3., FA. 19.088
44. **Törülköző.** Nyírbátor, pamutos vászon, 84 x 60 cm. Egyik végén a szegéstől 14 cm-re pamutba szőtt két vékony piros csík között 5 cm széles piros szedett rózsza és tulipánmotívumsor. NGy. 75.3.2., FA. 22.180
45. **Törülköző.** Nyírbátor, kendervászon, 111 x 63 cm. Egyik végétől 1 cm-re aszúr díszítés. Tőle 14 cm távolságban pamutba szövve 4 cm széles két vékony beszövött csík között piros virágmintás szedett csík. Fölötte 2,5 cm távolságban piros keresztaszemes S M monogram között két egymással szembe forduló piros-kék keresztaszemes galamb. NGy. 74.22.8., FA. 21.371.
46. **Törülköző.** Nyírbátor, kendervászon, 104 x 60 cm. Egyik végén a szegéstől 12 cm-re 8,5 cm-es piros szedett csík négyes rozetta, négyszög választóelemmel, két csíksor között. Fölötte 8 cm-re, 3 cm-es piros keresztaszemes B I monogram. NGy. 81.12.9., FA. 21.353.
47. **Abrosz.** Nyírbátor, pamutos vászon, 155 x 120 cm. Két rövidebb végét 5 cm horgolt háromszög alakú rojt díszíti. Két szélből varrt, középen 5 cm széles horgolt csipkebetét. Az abrosz kockás göbös technikával készült. Két hosszabb szélétől 6 cm távolságban 3 rózsaszín csík. A két szélső 1 cm a középső 2 cm széles. A két rövidebb oldalon a rojttól 0,5 cm-re aszúrozás, fölötte 7,5 cm-re 1 cm vastag piros szedett geometrikus csíksor. Tőle 2 cm-re 6 cm széles piros szedett mintasor, majd tőle 2 cm-re az alsó szedett csík ismétlődik. NGy. 72.19.1., FA. 22.100.

D. Csillag motívumok

48. **Törülköző.** Nyírbátor, kendervászon, 105 x 63 cm. Egyik végén a szegéstől 12 cm-re 7,5 cm széles piros apróvirágos szedett csíksorok között csillag motívum. NGy. 88.12.3., FA. 21.991.

41

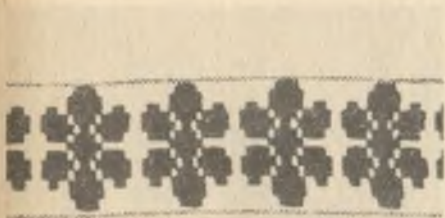
42

43

44

45

46

47

48

49. **Törülköző.** Nyírbátor, kendervászon, 102 x 60 cm. Egyik végétől 12 cm-re 6 cm széles pamutba szedett piros csillag és kereszt motívumsor. Fölötte 13 cm-re 15 cm-es egymásra hímzett piros laposöltéses T H monogram. NGy. 79.2.7., FA. 21.383
50. **Törülköző.** Nyírbátor, pamutos vászon, 142 x 120 cm. A szegéstől 11 cm távolságra 8 cm széles piros-kék szedett csillag és indamotívum. Alsó részén a minta fölött 3 cm-es piros-kék keresztzetemes F S monogram. NGy. 71.6.9., FA. 21.369
51. **Abrosz.** Nyírbátor, kendervászon, 182 x 185 cm. Két szélből 6 cm széles horgolt dísszel összevarrt. Két rövidebb végén azsúrozás. Tőle 11,5 cm-re 8 cm széles piros-kék szedett csíkos csillag minta, alsó részén a minta fölött 3,5 cm-re a horgolt dístől 2,5-2,5 cm-re piros keresztzetemes S M monogram. NGy. 74.22.3., FA. 21.916

E. Madaras motívumok

52. **Törülköző.** Nyírbátor, pamutvászon, 73 x 56 cm. Egyik végén a rojttól 7 cm távolságon 2 cm széles piros szedettcsíkos aprómadaras minta. A minta felőli végén 1,5 cm-es szövetlenül hagyott rojt. NGy. 70.38.2., FA. 22.161
53. **Abrosz.** Nyírbátor, kendervászon, 112 x 116 cm. Két szélből összevarrva. Két végén a szegéstől 12 cm-re vékony piros csíkon piros pamuttal szedett 4 cm széles kakasmotívumok. Fölötte középen 2 cm széles keresztzetemes E K monogram. NGy. 70.34.2., FA. 22.122
54. **Törülköző.** Nyírbátor, kendervászon, 100 x 60 cm. Rövidebb végétől 19 cm-re 4 cm széles pamutba szedett piros madaras motívum. Fölötte 11 cm-re 8 cm-es piros laposöltéses T H monogram. NGy. 79.2.10., FA. 21.370
55. **Törülköző.** Nyírbátor, kendervászon, 110 x 12 cm. Egyik oldalon a szegéstől 11 cm-re 2 vékony csík között 7 cm széles piros szedett kakasos motívum, fölötte 5 cm-re 4 cm-es piros keresztzetemes T M monogram. NGy. 81.12.2., FA. 21.922

F. Egyéb növényi motívumok

56. **Abrosz.** Nyírbátor, pamutos vászon, 112 x 162 cm. Két szélből varrott keskenyebb végein a szegéstől 7 cm-re vékony piros beszövött csíkon álló 4 cm-es piros szedett faszor. Alsó részén a motívumsor fölött 1 cm-re 2 cm-es piros keresztzetemes E K monogram. NGy. 70.34.3., FA. 22.120

49

50

51

52

53

54

55

56

57. **Dísztörülköző.** Nyírmeggyes, pamutos vászon, 112 x 57 cm. Egyik végén kézzel kötött 7 cm-es rojt. Tőle 16 cm-re piros szőlőleveles göbös minta. Fölötte 6 cm-re 2 cm-es piros keresztaszemes K E monogram. NGy. 83.8.5., FA. 21.363.
58. **Díszpárna.** Nyírmeggyes, kendervászon, 58 x 35 cm. A párna egész felülete 4 részből összevarrt piros szedett mintás. NGy. 82.15.16., FA. 21.405
59. Leírását lásd a 38-as motívumnál
60. **Drapéria.** Nyírbátor, kendervászon, 205 x 56 cm. Egy rövidebb és egy hosszabb fél végből varrták össze. Alján 5 cm horgolt csipkedész, fölötte   alakban 1,5 cm piros keresztaszemes geometrikus mintából álló csíkon 10 cm-es piros rózsacsokrok. Középen 22 cm szélességben piros tűzött szedettmintás virágmotívumok. NGy. 75.36.3., FA. 22.130

3. KERESZTSZEMES ORNAMENTIKA

A. Virág motívumok

61. **Törülköző.** Nyírbátor, kendervászon, 84 x 63 cm. Egyik végén a szegéstől 9 cm-re 4 cm széles piros-kék keresztaszemes inda és virágmotívumsor, fölötte 1 cm-re 3 cm-es kék keresztaszemes L és A monogram. NGy. 85.1.8., FA. 21.357
62. **Kosárkendő.** Nyírbátor, kendervászon, 82 x 62 cm. Két végén a szegéstől 10,5 cm távolságra 5,5 cm széles virágos, leveles, indás piros-kék keresztaszemes motívumsor. Fölötte 1 cm-re 3 cm-es piros keresztaszemes L és kék A monogram. NGy. 85.1.9., FA. 21.356
63. **Törülköző.** Nyírbátor, kendervászon, 79 x 62 cm. Egy végén a szegéstől 7 cm-re 3,5 cm széles piros-kék tulipános keresztaszemes motívumsor. Fölötte 0,5 cm-re piros keresztaszemes L és kék A monogram. NGy. 85.1.7., FA. 21.364
64. **Törülköző.** Nyírbátor, kendervászon, 122 x 62 cm. Egyik végén a szegéstől 12 cm távolságban 9 cm-es piros-kék keresztaszemes tarpai tulipános motívumsor. Fölötte 8 cm-re piros keresztaszemes K M monogram. NGy. 75.3.1.1-3.. FA. 21.378

57

58

59

60

61

62

63

64

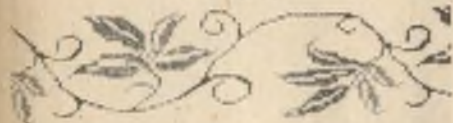

65. **Törülköző.** Nyírbátor, kendervászon, 109 x 64 cm. Egyik végén a szegéstől 14,5 cm-re 7 cm széles piros-kék keresztzsemes leveles-indás mintasor. Fölötte 1 cm-re 1,5 cm-es kék keresztzsemes M M monogram. NGy. 85.1.5., FA. 21.381
66. **Törülköző.** Nyírbátor, kendervászon, 109 x 64 cm. Két végén a szegéstől 13 cm-re piros-kék 2 cm széles apró rózsás folyamatos motívumsor. Egyik végén a minta középső része fölött piros keresztzsemes 1,5 cm-es M M monogram. NGy. 85.1.10., FA. 21.385
67. **Abrosz.** Nyírmeggyes, kendervászon, 170 x 116 cm. Két keskenyebb végén a szegéstől 6 cm távolságban 19,5 cm keresztzsemes piros rózsza motívum kék szárral és levéllel. Egyik végén a mintasor fölött 7,5 cm-re 6 cm széles piros keresztzsemes C alatt a kék félkoszorú, és kék V monogram alatta piros félkoszorúval. NGy. 82.15.9., FA. 21.376
68. **Kosárkendő.** Nyírbátor, kendervászon, 65 x 65 cm. Mindkét végén a szegéstől 8 cm-re keresztzsemes piros-kék indadíszes csillag és virágmotívum. NGy. 72.8.5., FA. 20.001
69. **Dísztörülköző.** Nyírmeggyes, pamutos vászon, 98 x 54 cm. Két végén a rojttól 10 cm-re 7 cm-es széles sárga, kék, piros keresztzsemes rózsák. Sima 5,5 cm-es rojt. NGy. 82.15.8., FA. 21.361
70. **Asztalterítő.** Nyírbátor, kendervászon, 148 x 104 cm. Két szélből varrt. Két rövidebb végétől 1 cm-re aszúrozás. Fölötte 9 cm-re kék-piros keresztzsemes 9 cm széles harangvirág, rózsza, margaréta motívumsor. Egyik végén a minta alatt 2 cm-rel 3 cm széles piros keresztzsemes C M monogram. NGy. 71.5.1., FA. 22.128

B. Virágkosaras motívumok

71. **Asztalterítő.** Nyírbátor, kendervászon, 156 x 120 cm. Két szélből varrt. Két rövidebb végén aszúrozás. Négy szélből 5 cm-re piros keresztzsemes cikk-cakkos minta 8 cm szélességben. Az abrosz 4 sarkában 28 cm-es szalaggal átkötött virágkosár motívum. NGy. 75.1.2., FA. 22.069
72. **Abrosz.** Nyírbátor, kendervászon, 185 x 123 cm. Két szélből összevarrva. Két végén 14 cm széles piros-kék keresztzsemes virágkosaras minta, az összevarrásnál rózsaminta. Egyik végén a főmotívumsor fölött piros S M monogram, közte virágmotívum. Mindkét végén a szélétől 1,3 cm-re subrika díszítés. NGy. 74.22.4., FA. 21.373

VI VI

65

66

C S

67

68

69

70

71

72

73. **Díztörülköző.** Nyírbátor, kendervászon, 128 x 59 cm. Egyik végén a szegéstől 15 cm-re rózsaszín és piros keresztzemes csíksoron, talapzaton álló virágkosárból két oldalra leomló rózsafüzér. A minta 22,5 cm széles, színe piros, rózsaszín, zöld. A két utolsó rózsza fölött fél cm-re a motívum két oldalán 5 cm széles SZ E monogram. NGy. 75.26.1., FA. 21.352

C. Egyéb motívumok

74. **Gyúrókötény.** Nyírbátor, kendervászon, 62 x 60 cm. Alján 14 cm széles keresztzemes piros-kék tölgyfaleveles makkos minta, aljától 1,5 cm-re subrikasor. NGy. 73.3.1., FA. 21.989

75. **Törülköző.** Nyírbátor, kendervászon, 96 x 56 cm. Egyik végén a szegéstől 10,5 cm-re két vékony fekete keresztzemes csíksor között piros-kék virágmotívum 3 cm szélességben fölötte 0,5 cm-re 8 cm virág, levél motívumsor, szélétől 1 cm-re aszúrdíszítés. NGy. 75.31.2., FA. 21.366

76. **Abrosz.** Nyírbátor, kendervászon, 176 x 118 cm. Két szélből összevarrva, két végén a szegéstől 13 cm-re 11,5 cm széles stilizált zöld piros keresztzemes virágkoszorú, közepén csúcsára állított piros kockaalak, amely kékszínű búzavirágot fog közre. Mindkét végén a szélétől 1 cm-re subrika díszítés. NGy. 86.2.4., FA. 22.047

77. **a-b.Törülköző.** Nyírbátor, kendervászon, 100 x 65 cm. Egyik végén a szegéstől 10,5 cm-re 8 cm széles piros-kék keresztzemes farkasnyomos motívumsor. Fölötte 0,5 cm-re egy szegfű, egy rózsza és ismét egy szegfű motívum, szintén piros-kék keresztzemes 12 cm-es a rózsza aljánál 1,5 cm-es SZ G monogram. NGy. 75.22.3., FA. 21.368

78. **Abrosz.** Nyírbátor, kendervászon, 117 x 114 cm. Középen 1 egész két sz, két szélén fél szélből van összevarrva. A szegéstől 1,5 cm-re aszúrozott. A minta piros-fekete keresztzettel hímzett, szívből kinövő szegfű. A motívumok eloszlása a testilen: hosszabb oldalain 5 db rövidebb oldalain 4 db középen 4 db zárt egységet képező azonos minta, melyeket csíksort alkotó apróvirágos minta oszt különböző méretű mezőkre. NGy. 72.15.1., FA. 21.399

79. **Díszpárna.** Nyírmeggyes, kendervászon, 56 x 45 cm. 6,5 cm-re a szélétől piros-fekete keresztzemes csíksor. Fölötte 28 cm széles piros-fekete keresztzemes farkasnyomos díszítés. NGy. 82.15.15., FA. 21.414

73

74

75

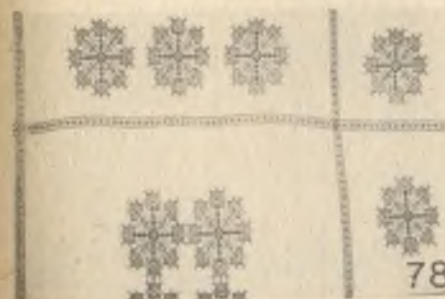
76

77a

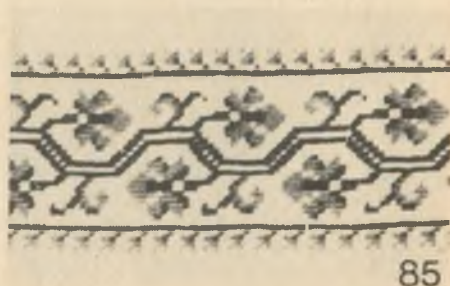
77b

78

80. **Díszpárna.** Nyírbátor, kendervászon, 58 x 41 cm. A szélektől 6 cm-re piros-fekete virág és geometrikus motívumok díszítik az egész felületet. NGy. 82.15.2., FA. 21.415
81. **Terítő.** Nyírbátor, kendervászon, 59 x 59 cm. Körben a szélektől 2,5 cm-re aszúr díszítés. Fölötte 3 cm távolságban piros-kék keresztzemes virágmotívum közeit piros geometrikus minta tölti ki. NGy. 73.21.3., FA. 21.978
82. **Díszpárna.** Nyírbátor, pamutos vászon, 53 x 35 cm. Az eleje gazdagon díszített. 2 hosszabb oldalán 10 cm széles piros, zöld, kék, sárga keresztzemes tulipán, nefelejcs és fenyőág motívum. Fölötte 1 cm-re három sor piros-kék keresztzemes csík fölött 1 cm-es piros-kék kockák, majd egy piros-kék csíksor. Ez a motívum 3,5 cm széles tőle 1 cm-re középen 4 cm széles piros, zöld, kék, fehér vagdalásos díszítés. Majd újra a csík és kockasor, végül a tulipánsor következik. NGy. 82.15.13., FA. 21.914
83. **Dísztörülköző.** Nyírbátor, pamutos vászon, 100 x 30 cm. Két végén 5 cm hosszú kézzel kötött rojt. Fonákán a szélétől 10 cm-re két szál piros-fekete laposöltéses virág között "Is-ten védjen" felirat, 3 piros, fekete margarétával. Szintén a rojt fölött közvetlen kezdődő 60 cm széles piros, fekete gazdag díszítés két db 20 cm-es cserépből kinövő rózsacsokorral. NGy. 74.23.2., FA. 21.354
- 84-85. **Abrosz.** Nyírbátor, kendervászon, 177 x 100 cm. Két szélből varrott. A szélektől 3 cm-re körbefutó aszúrozás. Az aszúrozástól 2,5 cm-re körben kék-fekete keresztzemes apróvirágos csíksorok között, indadíszes virágmotívum, közép mintája a szél mintával azonos. NGy. 68.69.7., FA. 22.050

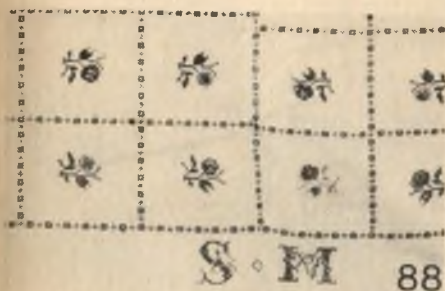
86. **Halottas abrosz.** Nyírbátor, lenvászon, 150 x 116 cm. Két végből van horgolt csipkebetéttel összedolgozva. Két rövidebb végén szövetlenül hagyott. Két hosszabb oldalán csomózott 3 cm-es rojtt. Rövidebb végén a rojtt felett 1 cm-re aszúrozás. Tőle 10 cm távolságban két vékony fekete szőtt csík között szedett geometrikus mintasor. Négy sarkában a mintától 5 cm távolságban egy szál fekete keresztaszemes indadíszes virág. NGy. 74.27.1., FA. 21.920
87. **Abrosz.** Nyírbátor, kendervászon, 173 x 123 cm. Két szélből összevarrva. Két rövidebb végén a szélétől 1 cm-re aszúrozott. A szélektől 7,5 cm-re körbefutó piros keresztaszemes cakksorok között stilizált apró virágminta. Belül folyamatos gyöngyvirág és rózsamotívum. A minta szélessége 18,5 cm. Az abrosz egyik végén az aszúrozástól 4,5 cm-re 4,5 cm széles szintén keresztaszemes K M monogram. NGy. 75.1.1., FA. 21.913
88. **Abrosz.** Nyírbátor, pamutos vászon, 188 x 109 cm. Két szélből varrt. Két rövidebb végén 2 cm-es sima rojtt. A rojttól 4 cm-re aszúrdíszítés. Az aszúrtól és a szegetlen szélétől arányosan elosztott keresztaszemes piros üres középső kocka és kék kereszt váltakozásával kialakított 10 x 10 cm-es kockákra osztott mezőkben közepében zöld, piros, kék apró kinyílt és bimbós rózsák. Alsó szélén az aszúr és a minta között 3,5 cm széles piros-kék S M monogram. NGy. 74.22.1., FA. 22.183
89. **Asztalterítő.** Nyírbátor, kendervászon, 160 x 103 cm. Két szélből varrott. Körben a szélektől aszúrozás. Két rövidebb végén az aszúrozástól 8 cm távolságra 10 cm széles faágon ülő piros keresztaszemes páva motívumsor. NGy. 66.33.1., FA. 21.375
90. Leírását lásd a 45-ös szám alatt.
91. **Törülköző.** Nyírbátor, kendervászon, 114 x 62 cm. Egyik végétől 20 cm-re 5 cm-es pamutba szedett kék, virágmintás motívum piros szárral, fölötté 4,5 cm-re kék keresztaszemes S M monogram között, piros-kék keresztaszemes galambpár. NGy. 74.22.5., FA. 20.731
92. **Törülköző.** Nyírbátor, kendervászon, 110 x 63 cm. Egyik végén a szegéstől 8 cm-re 12 cm-es piros-kék keresztaszemes virágkosaras-rózsás motívum váltakozik kék levelű zöld ágon ülő piros-kék kismadaras motívummal. Fölötté 1 cm-re piros-kék keresztaszemes S M monogram között egy piros és egy kék kismadár. NGy. 74.22.7., FA. 21.379
93. **Kosárkendő.** Nyírbátor, pamutos vászon, 64 x 64 cm. Egyik végén 3 cm széles piros keresztaszemes 8-asokból álló motívumsor. NGy. 75.8.1., FA. 22.026

86

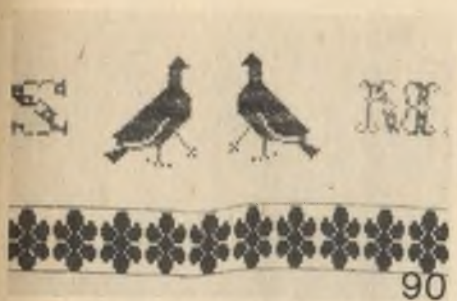
87

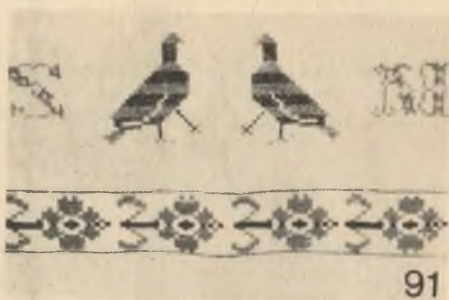
88

89

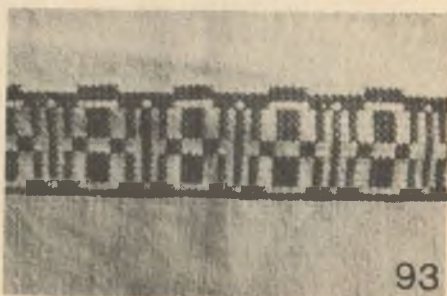
90

91

92

93

94. **Törülköző.** Nyírbátor, kendervászon, 120 x 61 cm. Alsó szélétől 1 cm-re azsúr díszítés. Ettől 21 cm-re piros laposöltéssel hímzett és fekete keresztszemmel szegélyezett félköríves mintasor, fölötte 2,5 cm-re piros laposöltéssel és fekete keresztszemmel hímzett félkoszorúk. Töle 7 cm-re kék-piros keresztszemes T M monogram. NGy. 81.12.10., FA. 20.003

4. LAPOS ÉS SZÁLÖLTÉSES MOTÍVUMOK

95. **Törülköző.** Nyírbátor, kendervászon, 105 x 67 cm. Egyik végén 10 cm kézzel kötött rojt. Fölötte 9 cm-re 8 cm-es piros-kék laposöltéses inda és virágmotívum. Töle 1 cm-re középen kék keresztszemes M M monogram. NGy. 85.1.3., FA. 21.358
96. **Dísz törülköző.** Nyírbátor, pamutos vászon, 88 x 51 cm. A két végétől 0,5 cm-re azsúrozás, fölötte 4,5 cm piros-kék, sárga laposöltéses margarétás motívumsor 10 cm szélességben. NGy. 75.6.5., FA. 22.011
97. **Dísz törülköző.** Nyírbátor, kendervászon, 120 x 60 cm. Egyik végén 7 cm-es kézzel kötött rojt, fölötte 13 cm-re 15 cm-es lapos öltéssel varrt 4 db sárga közepű piros krizantim zöld szárral és levéllel. A krizantinok között zöld szélű piros J J monogram. NGy. 72.9.2., FA. 22.164
98. **Dísz törülköző.** Nyírbátor, pamut, 122 x 54 cm. Egyik végétől 1 cm-re azsúrozás, fölötte a fonákán 8,5 cm-re 4 db 6,5 cm piros laposöltéses rózsa zöld felső bimbóval és szálöltéssel levéllel és szárral. Fölötte 3,5 cm piros keresztszemes S M monogram (3 cm). Másik végén a színén 2 cm-es sima rojt. Fölötte 8 cm-re 4 piros laposöltéses rózsa két margaréta. A motívumsor fölött 3 cm-re egy szál bimbó, fölötte "Ki korán kel. Aranyat lel" felirat. NGy. 74.22.6., FA. 22.149
99. Leírását lásd a 83-as szám alatt.

94

95

96

97

98

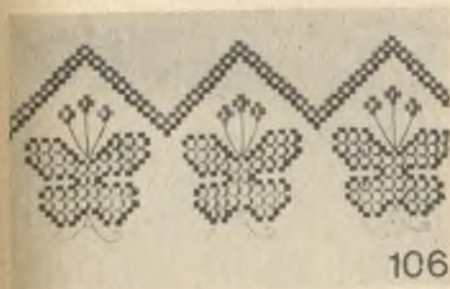
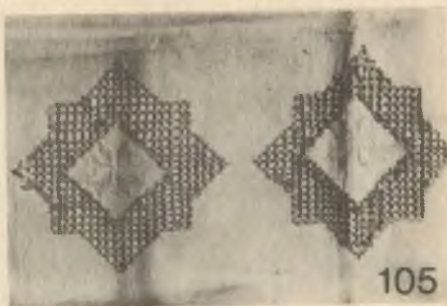

99

100. **Törülköző.** Nyírbátor, kendervászon, 106 x 61 cm. Alsó szélén a szegéstől 9 cm távolságra 12 cm széles zöld keresztzemes indadíszből kinövő keresztzemes és kupos öltéssel készült piros rózsza és rózsaszín szegfű motívumsor. Fölötte 6,5 cm távolságban piros keresztzemes K I monogram. NGy. 75.7.3., FA. 22.009
101. **Dísztörülköző.** Nyírbátor, lenvászon, 92 x 54 cm. Két szélén azsúr díszítés. Fölötte 5 cm-re lapos és szálöltéses sárga, piros, zöld motívum. Egyik végén a mintától 3 cm-re "Mariska" felírat. NGy. 75.4.5., FA. 22.083
- 102-103. **Gyűrökötény.** Nyírmeggyes, pamutos vászon, 95 x 58 cm. A kötény alsó részén lapos és szálöltéses hímzett kék-piros margarétás virágkosár között egy szál tulipán. Felső részén a fonákán kék-piros pettyekből álló motívumok között keresztzemes piros félkoszorúban kék félkoszorúban piros C V monogram. NGy. 82.15.7., FA. 21.382
104. **Törülköző.** Nyírbátor, kender, 125 x 64,5 cm. A két végétől 1 cm-re azsúrozás. Alsó szélén az aszúrtól 12 cm-re 4 cm széles piros-kék fonallal lapos és szálöltéssel hímzett virág, inda díszítés. Fölötte 6,5 cm-re 9 cm-es kék L-re laposöltéssel hímzett piros A monogram. NGy. 85.1.1., FA. 21.365
105. **Törülköző.** Nyírbátor, kendervászon, 114 x 62,5 cm. Egyik végén a szegéstől 8,5 cm-es távolságban 3 db 16 cm széles kék vagdalásos csillag. Közepükön fehér laposöltéses virágmotívum. Fölötte fehér keresztzemes B I monogram. NGy. 81.12.11., FA. 22.014

5. VAGDALÁSOS MOTÍVUMOK

106. **Törülköző.** Nyírbátor, kendervászon, 124 x 60 cm. Egyik végétől 0,5 cm-re azsúrozás, fölötte 8 cm-re piros-kék lapöltéses kockákból álló cikk-cakk mintasor. Fölötte beleilleszkedve 15 cm-es piros-kék vagdalásos pillangók. Tőle 8 cm-re 3 cm széles piros, keresztzemes V E monogram. NGy. 63.49.1., FA. 21.398
107. **Abrosz.** Nyírbátor, lenvászon, 156 x 110 cm. Két szélből varrt. Mindkét szélétől 1 cm-re 1 cm széles azsúrozott díszítés, ettől 8,5 cm-re 9 cm széles kék színű vagdalásos pillangó, és laposöltéses hullámos mintasor. NGy. 75.3.3., FA. 20.729

6 NÉHÁNY GYAKRAN ELŐFORDULÓ MONOGRAM

108. A 95-ös sz. textil monogramja

109. A 63-as sz. textil monogramja

110. A 40-es sz. textil monogramja

111. A 94-es sz. textil monogramja

112. A 99-es sz. textil monogramja

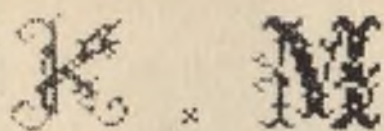
113. A 27-es sz. textil monogramja

114. Az 52-es sz. textil monogramja

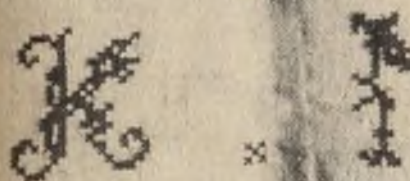
115. Törülköző T H monogramja. NGy. 75.2.7., FA. 21.383

108

109

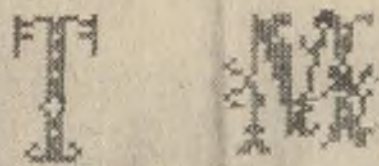
110

111

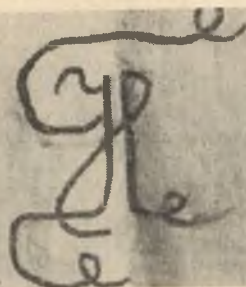
112

113

114

115

7. NÉHÁNY GYAKORI ROJTOZÁS

116. A 41-es sz. textil rojtja

117. A 92-es sz. textil rojtja

118. A 16-os sz. textil rojtja

119. A 91-es sz. textil rojtja

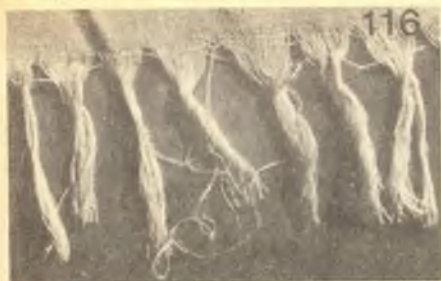
120. A 20-as sz. textil rojtja

121. Az 56-os sz. textil rojtja

122. A 46-os sz. textil rojtja

123. Az 5-ös sz. textil rojtja

1. kép: Törő
NGy. 86.17.1.
2. kép: Tiló
NGy. 67.62.1.
3. kép: Ülökével ellátott
kétvályus tiló
NGy. 67.68.2.
4. kép: Gereben égetett
díszítéssel
NGy. 78.5.6.
5. kép: Talpas és székes
guzsalyok
NGy. 57.176.1.,
81.15.9., 82.9.2.
6. kép: Kerekas rokka
NGy. 72.29.5.1.
7. kép: Guzsalytalpak
NGy. 86.21.1.,
82.4.6., 57.179.1.
8. kép: Kézi orsók
NGy. 76.6.14.,
82.4.9.
9. kép: Csörgős orsók
NGy. 63.156.1.,
65.21.1.
10. kép: Rudmotollák
NGy. 82.9.8., 82.4.4.
11. kép: Forgó motolla
NGy. 81.2.33.1-2.
12. kép: Levelke
NGy. 81.4.9.
13. kép: Csömlő
NGy. 64.103.2.
14. kép: Álványos csömlő
NGy. 82.4.1.
15. kép: Esztováta
16. kép: Bordák
NGy. 67.52.1-3.
17. kép: Vetélő
NGy. 75.15.9.
18. kép: Sulyok
NGy. 67.63.8.
19. kép: Mángorlók
NGy. 57.147.1., 63.10.1.

